

caedes a l'una i l'altra banda de l'Ebre (Garcia, Vinebre, Móra, Camposines, Fatarella, Gandesa), amb incendis i tremendes depredacions de banda i banda.

B) Baronia arag. que comprenia pobles del baix Cinca, de llengua castellana (Alcolea, El Grado etc.), pel Nord alguns dins al baix Sobrarbe i àdhuc Graus; i algunes altres (com hem vist) cap a Belchite, Terol i Calatayud. Tot això, amb caràcter intermitent. Que havien estat molt influents prop de la dinastia aragonesa i de la catalana, es veu pels docs. ja citats; i un d'ells fou important fautor del matrimoni entre la princesa Peronella d'Aragó i Ramon Berenguer IV; d'on eixí la gran dinastia unida. En el fons de tot, però, sempre els Entences foren mirats com a senyors catalans vinculats a Pallars i Ribagorça.

HOMÒNIMS I PARÒNIMS. N'hi ha en NLL de l'Aragó real, i també al centre i Oest d'Espanya. «Illa vinea q. d. *Intenza*» en doc. de 1036, en te. Abanilla, agre. a Jabarella i Jaca (*Cart. de Fanlo*, 21.15). No és segur si és portat pels ribagorçans o pels senyors aragonesos *Atienzas*, un dels 6 barris agre. al terme de Chera, p. jud. Villar de l'Arquebisbe (GGRV, 938).

El nom de l'*Atienza* castellà, ja quasi Castella la Vella, sembla haver tingut també la variant *Entença*, que allí restaria esporàdica. El nostre poderós baró B. de Sarrià, ens fa saber, en doc. de 1300, que la Reina Maria de Molina «lleva las *Salinas d'Entença* a D. Juan Manuel» (*BABL* II, 199). *Molina de Aragón* és també prov. de Guadalajara, uns 50 k. a l'E. d'*Atienza*. Ara bé segons Madoz, no és que hi hagi mines de sal a *Atienza*, però sí 4 fonts totes 4 «gruesas y salobres», sobretot la més notable: *Fuente de la Salida*, amb antiga arquitectura i fortament hidrosulfúrica: doncs, FONTS SALITA 'font salada'. La notícia coincideix bastant amb la de Madoz, que una reina de Castella féu una concessió a l'Infant Don Enrique (parent de Juan Manuel) cap a 1310.

Atienza dehesa te. Tarazona de la Mancha, 25 k. al NNO. d'Albacete.

I amb *En-* com en el NL català: *Entieza*, parr. de 200 hab., agre. al mun. de Salceda de Caniles, p. jud. Tuy, prov. Pontevedra.

ETIM. Essencialment ja la vaig establir en el DCEC, art. un poc ampliat en el DECH v, 460a23-41. Es tracta d'un antic mot apel·latiu, que, amb variants, deixà descendència a França, i també en ibero-romànic, sobretot cast. arcaic i portuguès antic. Bàsicament és el llatí tardà *INTENTIO*, -ONIS 'contesa, disputa', sobretot en Gregori de Tours (c. 580): «Nolite, viri, in sceleribus proficere --- perdedimus enim ecclesie filii: metuemus nunc, ne et alio in hac *intentione* careamus» (*Hist. Franc.* VII, 7), i semblant en IX, 19. Ja en ell, comença a aplicar-se a disputes territorials: «*intentione* de vineis cum Bobolena, referendario Fredegundis» (VIII, cap. 32). Aquesta aplicació va quedant com cosa fixada en l'estil jurídic del baix llatí hispànic, p. ex.: «habuerunt in terre *intentione* per

earum hereditates in Spelia ---» doc. de 1025 (SerranoS., *NHRbg.*, p. 337).

Després l'evolució del mot es bifurcà o trifurcà, ajudant-hi un verb baix llatí **INTENTIARE*, freqüentatiu amb el sentit de 'disputar', d'on el fr. *tancer*; l'oc. ant. *tençó* 'contesa literària', i *tensonar* «quereller, disputer» dels trobadors clàssics; no estrany al cat. antic: *tençonar-se* en els *Set Savis*, 407, mall. *tençonar* (DAg). Però d'altra banda es mantingueren les formes amb inicial IN- > *En-*. I en el terreny del dret, això restà el més robust: *entencion* «alegación en juicio» arag. ant. i cast. ant. (Tilander, *Fueros de Aragón*, p. 382).

Ara bé, en aquesta acc. (cf. Mz.Pi., *Voc. C. Mio Cid*) l'ús jurídic afavorí la fixació del nominatiu *INTENTIO* > *Entença*, canviant la -o en -a per infl. del gènere femení, ajudada pel ll. vg. *INTENTIARE*. En català no en manca un testimoni, almenys, *entença*, en el Dicc. de Rims de Jacme Marc (fi S. XIV). En portuguès antic tenim *entencar*: un Lourenço Jograr afirma: «nunca s'ome defendeu melhor dos que vam com él *entencar*» (*Canc. da Vaticana*, 860; Car. Michaelis, *ZRPh.* xx, 217); i altres (*C. Vat.*, 14, 914, 966, 1010); Viterbo; i Leite de V. *RLus.* xxvi, 146: «así *entenciava* con su cobdicia» en la *Leyenda de Crescencia*. D'aquí podia ja sortir *entença*, com a postverbal, acumulant-s'hi tot seguit el cultisme *INTENTIO* nominatiu: port. ant. *entença* 'disputa' (*Canc. Vat.*, 998); *entença* 'demanda, acusació' (Viterbo); i en prosa legal: «o segnor da *entença*» 'autor de la demanda' (*Portug. Mon. Hist.*, *Leges* II, 77).

I també en castellà arcaic, sobretot en textos dialectals de l'Est i l'Oest: en aquest més aviat amb una i, sigui en la síl·laba tònica o en la final: com ho hem observat en la doc. toponímica aragonesa: *entiença* en el *P. de Fernán González* i textos coetanis (Mz.Pi., *ASNSL* cxiv, 250). *Entencia*, *entença* Berceo, *S. Lor.* 15; *Milagros*, 373; *P. de Alexandre*, 195, 321, 448, 1543.

En conclusió el nom del poble i castell d'*Entença*, és simplement una aplicació toponímica d'aquest mot del dret popular, en el sentit de 'terreny en disputa', 'territori en litigi', 'feu sobre el qual s'ha plantejat una demanda', capítol semàntic fecund en NLL: recordem el gran nombre de llocs catalans dits de *les Conteses* (*Carrer de les Conteses* en el Pla de La Garga, prop de Centelles; *Tuc de la Contesa*, a l'alta Ribagorça, prop del Besiberri; cast. *Sierra de La Contienda*; Vall d'*Arrencules*, damunt Arties, a la Vall d'Aran < oc. ant. *rancura* «plainte, réclamation» deriv. de *se rancurar* «se plaindre, récriminer». Devia haver-hi hagut liti-gi: jurídic?, pastoral?, senyorial? Qui ho asseguraria...

Entor, V. *En-* aglutinat

ENTRAMESAIGÜES i altres compostos amb ENTRE

Entramesaigües, cortical del terme d'Andorra la Vella. Oit *entremezáigües* a Ràmio per JCor. Derivat